Cactushagen bedreigd door urbanisatie

ORANJESTAD —Cactushagen worden steeds zeldzamer in het landschap. De groeiende vraag naar bouwgronden, verkavelingprojecten en de bouw van nieuwe hotel- en appartementencomplexen zijn hier de oorzaak van. De cactushagen zijn echter een mooi cultuurelement in het landschap. Daarnaast bieden de cactushagen ruimte voor zeldzame planten, bomen en vogels, en dragen zo bij aan de ecologische diversiteit. Twee studenten uit Nederland onderzochten op verzoek van departement Landbouw, Veeteelt, Visserij en Markthallen (LVV&M oftewel Santa Rosa) de cactushagen in het noordwestelijke deel van Aruba.

door Janna Koops

Cactushagen, of *trankera's*, dienden vroeger als perceelgrenzen. De hagen zorgden ervoor dat er geen vreemde mensen of dieren op het erf kwamen en boden bescherming tegen zon en wind. Léon Klaassen en Nicky Thomassen studeren tuin- en landschapsmanagement aan de Hogere Agrarische School in Den Bosch. In opdracht van Santa Rosa maakten zij een inventarisatie van cactushagen in het gebied tussen de hotelzone en de conserveringszone aan de noordkant van het eiland: het gebied ten noorden van Tanki Leendert. Santa Rosa wilde juist van dit deel van het eiland de bestaande cactushagen in kaart laten brengen omdat hier oude structuren het meest bedreigd worden door de toenemende urbanisatie.

WEGGETJE

Om goed in kaart te brengen wat de huidige staat is van de nog aanwezige cactushagen, hebben de studenten het onderzoeksgebied ruim twee maanden lang doorkruist. Klaassen: "We kennen nu echt elk weggetje in ons onderzoeksgebied blindelings. Ook 's nachts ja, dat hebben we uitgetest."

De studenten hebben elke haag in het gebied geïnventariseerd op een aantal criteria waaronder conditie, lengte en aanwezigheid van bomen en heesters. Thomassen:"Behalve de hagen op privé-terreinen waar we ondanks herhaaldelijk vragen niet bij mochten komen." Alle onderzochte hagen zijn digitaal in kaart gebracht. Aan de kaart is een database gekoppeld waarin alle informatie over de hagen te vinden is.

Tijdens de inventarisatie zijn een aantal zeldzame boomen heestersoorten aangetroffen. De cactushagen blijken een goede rust- en nestelplaats voor vogels. De cactussen bieden door hun scherpe stekels voor zowel flora als fauna bescherming tegen de vraat van geiten of, bij vogels, aanvallen van slangen. Niet alleen de cactussen zelf dragen bij aan het vergroten van de ecologische diversiteit. Doordat door *trankera's* omheinde cunucu of mondi beter tegen geiten wordt beschermd dan gebieden die omheind zijn door stenen muurtjes of hekken, krijgen de bomen en struiken daar een betere kans om te groeien.

Een groot aantal van de hagen is echter sterk verwilderd door slecht of geen onderhoud. Dan worden bomen en heesters vaak dominant ten opzichte van de cactussen. Hierdoor verdwijnt de oorspronkelijke structuur van de cactushagen en raken de hagen overwoekerd door klimplanten. Cactussen kunnen hierdoor afsterven. Vooral de uitheemse klimplant die op Aruba *Cordon di San Francisco* wordt genoemd is een bedreiging voor de cactushagen.

Foto: Janna Koops.

De studenten Léon Klaassen en Nicky Thomassen onderzochten in opdracht van Santa Rosa de cactushagen in Noord.

LINT

Slechts 28 procent van de onderzochte cactushagen bevond zich volgens de studenten in goede conditie. Veel hagen zijn onderbroken voor wegen of erfopgangen waardoor ze hun oorspronkelijke beschermende functie niet meer vervullen. Volgens de studenten vormen de cactushagen geen 'ecologisch lint' meer. Thomassen: "Dat was vroeger waarschijnlijk wel zo. Om dat nu weer te bereiken, wat uit ecologisch oogpunt natuurlijk ideaal zou zijn, zullen er behoorlijk wat nieuwe cactushagen moeten worden geplant."

Hagen zijn vaak overwoekerd, maar het tegengestelde komt ook voor: hagen die te drastisch gesnoeid zijn. Doordat nutsbedrijven soms te dicht naast een cactushaag kabels in de grond leggen raken de wortels van de cactussen aangetast en kunnen de cactussen uiteindelijk omvallen. Dit kan op wegen voor gevaarlijke situaties zorgen. De studenten pleiten dan ook voor beter onderhoud van de hagen. Bij het onderhoud is het volgens de studenten belangrijk rekening te houden met de functie van de haag. Klaassen: "Wat wil je met de haag? Moet de haag functioneren als mooie verkeersgeleider of juist als ecologische verbindingszone of misschien beide? Daarvan hangt je onderhoud af."

Thomassen en Klaassen waarschuwen dat er een stukje cultuurhistorie verloren gaat als de cactushagen verdwijnen uit het landschap. In hun rapport beschrijven zij een aantal aanbevelingen en maatregelen die in de toekomst voor het behoud van de cactushaagstructuur moet zorgen.

De studenten stellen voor een kapverbod in te stellen voor nog bestaande cactushagen, of herplant te eisen bij bouwwerkzaamheden. Het onderhoud van bestaande hagen zou volgens studenten beter moeten worden. Dit onderhoud kan gedaan worden door de overheid, vrijwilligers, of door de perceelhouder.

Het herstellen van kapotte hagen en het opnieuw beplanten van de oude cactushaagstructuur is een andere aanbeveling van de studenten. Eventueel kunnen ook langs nieuwe perceelsgrenzen cactushagen worden aangebracht. Thomassen: "Zo herstel je ecologische verbindingszones tussen hagen en tussen gebieden." De studenten benadrukken dat de kennis van het aanplanten van cactushagen vooral nog bij de oudere generatie aanwezig is en snel verloren gaat. Het is tijd deze kennis te inventariseren en de bevolking voor te lichten over de waarde van de *trankera's*. Cursussen zouden een jongere generatie warm moeten maken voor het aanleggen van nieuwe cactushagen. Klaassen: "Ik hoop dat als ik hier ooit weer terugkom, ik dan nog cactushagen aantref."